

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Inflace a měna

Národní hospodářství

1. Případová studie Inflace (měna)

1. Co je to inflace (příklady správné a nesprávné definice), co je to cenová stabilita a jaké jsou druhy inflace, deflace, desinflace? K čemu slouží měření inflace?
2. Jaké existují příčiny (včetně grafů) a důsledky inflace? Jak zvýšit inflaci, jak snížit inflaci?
3. Jaké existují způsoby měření inflace, vysvětlete pojem implicitní cenový deflátor? Uveďte příklad výpočtu.
4. Jak měří inflaci ČSÚ, co znamenají jednotlivé zveřejňované míry inflace (Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku, Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci, bazické indexy)?
5. Co je to očekávaná, anticipovaná a neanticipovaná inflace, skrytá inflace, potlačená inflace, jaký je vztah inflace a úrokové míry, nominální a reálná úroková sazba?
6. Co je to měna, měnový kurz, režimy měnových kurzů, apreciacie měny, depreciace měny, devalvace a revalvace měny, faktory ovlivňující měnový kurz, parita kupní síly, nominální a reálný měnový kurz?

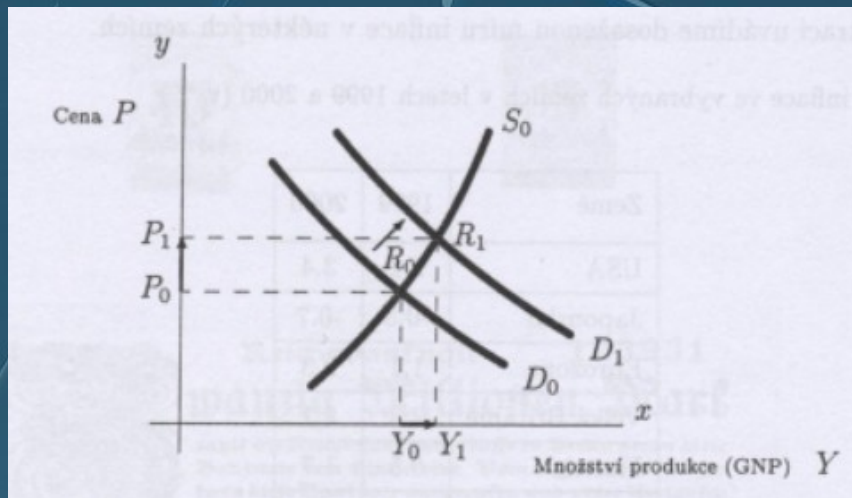
Případová studie 1

- Inlace
  - Porucha rovnováhy základních makroekonomických veličin projevujících se růstem cen
- Cenová stabilita
  - Mírný růst cen (dle ČNB cca 2%)
- Druhy inflace
  - Mírná, pádivá, hyperinflace
- Deflace
  - Pokles cenové hladiny
- Desinflace
  - Snížení tempa růstu inflace
- Taxflace
  - rychlý růst nominálních důchodů projevující se při daňové progresi růstem daňové sazby
- K čemu slouží měření inflace?
  - Zjištění inflace pro účely valorizace mezd, důchodů, sociálních příjmů

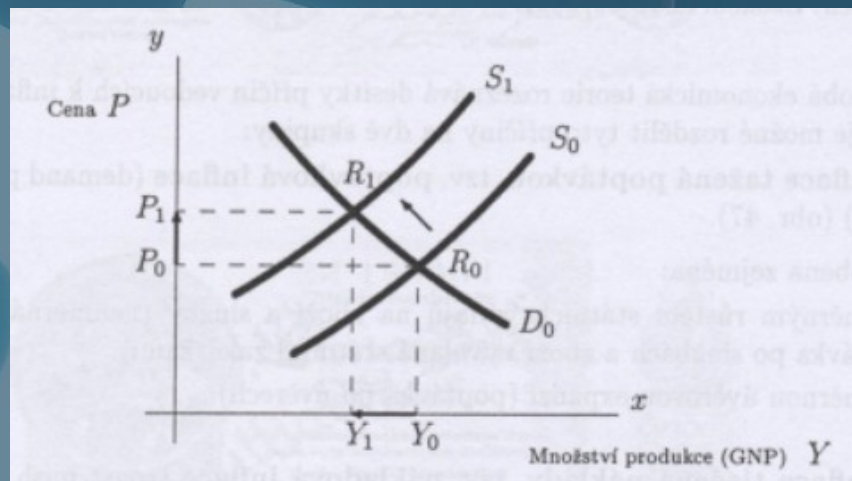
Případová studie 2

Příčiny inflace

- Poptávková inflace

- Nabídková inflace

Případová studie 2

- Příčiny poptávkové inflace:
  - Deficit SR
  - Přílišná úvěrová emise
  - Silný příliv zahraničního kapitálu
  - Realizace zdlouhavých investičních akcí
- Příčiny nabídkové inflace:
  - Neopodstatněný růst mezd,
  - Prudký vzestup cen surovin, energie
  - Růst cen (vyvolaných monopolem) či zvýšení nepřímých daní
  - Politické události (vátky, politické zvraty)
  - Importovaná inflace
- Důsledky inflace:
  - Redistribuce důchodu od věřitelů k dlužníkům
  - Způsob deformace daňového systému
  - Znehodnocování příjmů, úspor
  - Vysoké nominální úrokové sazby
  - Zvyšuje nejistotu

Případová studie 2

- Jak zvýšit inflaci, jak snížit inflaci?
  - Měnová politika realizovaná ČNB
  - Pevné směnné kurzy či zlatý standard
  - Regulace mezd a cen

Případová studie 3

- Způsoby měření inflace
  - Index spotřebitelských cen
    - Pouze vybrané statky
    - Míra inflace = $(CPI_t - CPI_{t-1}) / CPI_{t-1} * 100$
    - CPI_t - běžné období
    - CPI_{t-1} - základní období
  - Index cen vývozu a dovozu
  - Indexy cen výrobců
  - Deflátor HDP (implicitní cenový deflátor HDP)
    - $IPD = \text{nominální HDP} / \text{reálný HDP} * 100$
    - Míra inflace = $(IPD_t - IPD_{t-1}) / IPD_{t-1} * 100$

Případová studie 4

- Jak měří inflaci ČSÚ
  - Index spotřebitelských cen
  - Index cen vývozu a dovozu
  - Indexy cen výrobců
- Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu
  - vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12 předchozích měsíců.
září 2016: 0,3 %
- Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku
  - vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny ve vykazovaném měsíci daného roku proti stejnému měsíci předchozího roku.
září 2016: 0,5 %

Případová studie 4

- Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci
  - vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny sledovaného měsíce proti předchozímu měsíci
září 2016: -0,2 %
- Bazické indexy
  - Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k základnímu období (rok 2005=100) vyjadřuje změnu cenové hladiny sledovaného měsíce příslušného roku proti roku 2005
  - září 2016: 124,2 %

Případová studie 5

- Očekávaná inflace
  - Odhad budoucí míry inflace
- Anticipovaná inflace
  - Očekávaná inflace je správná (míra skutečné inflace a míra očekávané inflace se rovnají)
- Neanticipovaná inflace
  - Opak anticipované inflace
- Skrytá inflace
  - Inflace se neprojeví růstem cenové hladiny (chybné sestavení spotřebního koše, zhoršení kvality výrobků bez změny ceny)
- Potlačená inflace
  - Cenový růst je zablokován zákazem zvyšování cen (dopad na šedý a černýž trh)
- Inflace a úroková sazba
  - Neočekávané zvýšení míry inflace vede k poklesu reálné úrokové míry.

Případová studie 5

- Nominální a reálná úroková sazba
  - Nominální úrokové sazby jsou uváděné explicitně ve smlouvách o úvěru resp. vkladu.
  - Reálné úrokové sazby získáme tak, že nominální úrokové sazby tzv. deflujeme, tj. snížíme o oslabení reálné hodnoty (tj. kupní síly) půjčované resp. vkládané peněžní částky během období, na které je půjčována resp. vkládána.
- $\text{nominální úroková sazba} - \text{inflace} = \text{reálná úroková sazba}$
- Nominální úrokové sazby převýší ty reálné, když je úroveň inflace pozitivní. Reálné sazby však mohou také převýšit ty nominální během období deflace.
- Jedna hypotéza tvrdí, že v delším časovém úseku se reálné úrokové sazby stávají stabilní. Investoři s delším časovým horizontem proto mohou být schopni přesněji posoudit návratnost jejich investic na bázi očištěné o inflaci.

Případová studie 5

- Efektivní úroková sazba
  - využívá sílu složeného úročení.
  - Pokud například spoření vyplácí 6 % na roční bázi a úroky se počítají pololetně, pak střadatel, který sem na začátku uložil přesně 1 000 CZK, obdrží 30 CZK na úrocích za prvních šest měsíců ($= 1\,000 \times 0,03$) a 30,90 CZK za dalších šest měsíců ($= 1\,030 \times 0,03$). Za rok obdrží na úrocích celkem 60,90 CZK. Nominální úroková sazba je 6 % a sazba efektivní je 6,09 %. Matematicky řečeno, rozdíl mezi nominální a efektivní sazbou narůstá se zvyšujícím se počtem období pro výplatu, které se započítávají do složeného úročení během vymezeného časového intervalu.
  - Spoření s četnějším počtem období pro složené úročení (např. každý měsíc) bude výhodnější než spoření jednou ročně, pokud budou samozřejmě výchozí roční sazby stejné.
- Cílování inflace
  - ČNB předem oznámí, jaké inflace chce v daném období dosáhnout

Případová studie 6

- **Měna**
  - peněžní soustava zavedená v určité zemi zákonnými předpisy nebo v mezinárodních vztazích mezinárodními dohodami
- **Měnový kurz**
  - cena měny vyjádřená v zahraničních měnách
  - ovlivňuje mezinárodní směnu statků a služeb i přesuny kapitálu mezi jednotlivými zeměmi
- **Režimy měnových kurzů**
  - pevný měnový kurz
  - plovoucí měnový kurz
  - kurz s centrální paritou a flukтуаčním pásmem
  - režim posuvného zavěšení
  - režim řízeného floatingu

Případová studie 6

- **Apreciace měny**
  - poptávka po určité měně samovolně vzroste v porovnání s její nabídkou
  - zhodnocení dané měny k ostatním měnám
- **Depreciace měny**
  - samovolně zroste nabídka měny oproti poptávce po ní
  - znehodnocení dané měny v poměru k jiným měnám
- **Revalvace**
  - zhodnocení dané měny v poměru k jiným měnám, které je výsledkem měnové politiky v režimu fixních kurzů
- **Devalvace**
  - znehodnocení dané měny v poměru k jiným měnám, které je výsledkem měnové politiky v režimu fixních kurzů

Případová studie 6

- Mezi hlavní faktory, které ovlivňují měnový kurz, patří:
  - Vývoj reálných úrokových měr
    - např. vzestup úrokové míry se projevuje v růstu úročení cenných papírů a zvyšuje se tedy zájem i tyto cenné papíry. Na jejich nákup je potřeba mít dostatek příslušné měny, a proto poptávka po ní vzrůstá, což vede k apreciaci měny.
  - Vývoj zahraničního obchodu
    - růst exportů země vede k tlaku na zvyšování poptávky po měně této země a tedy i tlaku na její apreciaci.
  - Stav platební bilance
    - pokud je aktivní, působí ve směru apreciacie domácí měny a naopak.
  - Bariéry volného zahraničního obchodu (např. cla a kvóty)
    - způsobují často tlak na depreciaci měny.
  - Inflační znehodnocování měny
    - platí, že dochází k depreciaci té měny, která je zatížena vyšší mírou inflace v porovnání s jinými měnami. Toto však platí jen za určitých podmínek, např. protekcionistická opatření mohou depreciaci bránit.
  - Intervence na devizových trzích uskutečňované centrální bankou
    - centrální banka může měnový kurz ovlivňovat nákupem a prodejem cizí měny za měnu domácí, čímž ovlivňuje vztah mezi poptávkou a nabídkou.
  - Spekulace na zhodnocení či znehodnocení národní měny ve vztahu k cizím měnám

Případová studie 6

- Parita kupní síly
  - pokouší vysvětlit výši či změnu měnových kurzů, a to na základě porovnání kupních sil jednotlivých měn
  - Absolutní verze teorie parity kupní síly
    - kurz dvou měn bude tihnout k takové úrovni, která odpovídá poměru cenových hladin v těchto zemích.
  - Relativní verze teorie parity kupní síly
    - vysvětluje jen změnu měnových kurzů, a to na základě změny cenových hladin v jednotlivých zemích.
- Nominální měnový kurz
  - počet jednotek domácí měny, za které lze nakoupit jednotku měny zahraniční
- Reálný měnový kurz
  - podíl domácí cenové hladiny a cenové hladiny v zahraničí, kde zahraniční cenová hladina je převedena na jednotky domácí měny přes stávající nominální měnový kurz

Úkol

- Porovnejte vývoj inflace v ČR s vybranými dvěma zeměmi.

Příklady

- Určete jakou hodnotu bude mít 100 000 Kč za rok, pokud se potvrdí roční odhad inflace ve výši 0,3 % pro rok 2016.
- Určete hodnotu 100 000 Kč po deseti letech, pokud se bude průměrná hodnota inflace v tomto období rovnat 2%.

2. Případová studie

Trh práce, nezaměstnanost

1. Trh práce, poptávka po práci, nabídka práce
2. Nezaměstnanost (dle různých institucí), druhy nezaměstnanosti, Okunův zákon
3. Přirozená míra nezaměstnanosti, způsoby měření nezaměstnanosti
4. Situace na trhu práce v zemích EU, nezaměstnanost v ČR
5. Míra zaměstnanosti, nástroje ovlivňování trhu práce, politika zaměstnanosti
6. Rozdíl mezi dobrovolnou a nedobrovolnou nezaměstnaností, délka a výše nedobrovolné nezaměstnanosti, příčiny nedobrovolné nezaměstnanosti